

7 פרק

החזרה לצבא

בחזרה לצבא בתפקיד ראש מחלקת תורת הלחימה

באביב 1983, חצי שנה אחרי הפציעה חזרתי לחטיבה. האלוף יוסי פלד, אז ראש מחלקת ההדרכה במטכ"ל, זימן אותי ללשכתו ובפיו בשורה: "כבר לא תוכל לשוב לתפקידי שדה אבל אני רוצה שתהיה ראש מחלקת תורת הלחימה. עכשיו צריך להפיק לקחים מהמלחמה ואתה תעשה את זה."
"מתי דיון השיבוצים?" שאלתי
"מחר". ענה פלד
"מתי אני מתחיל בתפקיד?" עניתי
פלד: "מחרתיים".

וכך היה. מעולם לא נקלעתי למצב שכזה לאורך כל הקריירה הצבאית שלי. התמניתי לתפקיד, שהיה מעניין ותובעני ודרש טיפול בלקחיי המלחמה, שחייב הרבה תחקירים, קריאת חומר וכתיבה; דיונים במטה; דיונים עם מפקדים ברמות השונות בסדר ובמילואים, ועוד. מדובר בסיפוק רב ובד בבד גם בכובד אחריות גדול שהיה מוטל על כתפיי. היה ברור שאין זמן לדיוני סרק וצריך לפעול מהר וביעילות. השתתפתי בהשתלמויות בחילות, בפיקודים, ביחידות ובמתקני ההדרכה. יצאתי לשטח ביום ובלילה, כשהמדרסים ומקל ההליכה מסייעים לי לעמוד בקשיים הפיזיים שליוו אותי כל אותה העת. הייתה לי מוטיבציה גבוהה להוכיח לעצמי שטרם הסתיים מעגל שירותי הצבאי, וסירבתי בכל תוקף להיות בתפקיד 'המסכן'.

לאחר שנתיים בתפקיד, זימן אותי האלוף אמיר דרורי שבדיוק

חזר מהשתלמות באנגליה, וסיפר לי שהוא מקבל את הפיקוד על חילות השדה - המפח"ש, וכל סמכויות ההדרכה והאימונים ביבשה עוברים לסמכות המפקדה. "אני מייעד אותך להקים את מחלקת האימונים של המפח"ש" אמר דרורי, "אתה הקצין המנוסה ביותר בתחום, ולאחר ההקמה תהיה קצין אג"ם של המפקדה".

לאחר שנה של עבודה מאומצת, בניית המחלקה ומימוש הסמכות והאחריות, תוך שיתוף פעולה עם האלוף דרורי ובהמשך עם מחליפו האלוף אורי שגיא, קיבלתי את תפקיד קצין האג"מ של המפח"ש.

שיפור הביצועים

שנת 1986 הייתה תקופת ביניים בכל מה שנגע למחשוב הצה"ל. מזכירתי, שהייתה בקשר עם המקבילות שלה במטה הכללי, קיבלה מהם דיווחי אירועים ואת כל סיכומי הפעילות ביחידה - ביקורים, דיונים וכתובת מסמכים שכתבתי בכתב יד, בעט כדורי. הפצת הדוחות כחומר מודפס ערכה ימים רבים. כדי להתקדם ברוח אותם ימים, החלטתי לרכוש מחשב על חשבוני עם מעבד תמלילים. העליתי את הנתונים והסיכומים על מקלדת המחשב והחומר הופץ כבר למחרת ושיפר את הביצועים באופן בלתי רגיל. גם בהיבט יחסי האנוש הוספתי פן חדש. לימים, בתפקידי כראש מנהל הסגל, הייתי מוציא לכל קצין מכתב, על דפי נייר בצבע תכלת אותו רכשתי מכספי, בו הודעתי לו על אישור מינויו לתפקיד זה או אחר.

ב-29 בדצמבר 1986, נקבע יום שיבוצים במטכ"ל ושלושה תפקידי תא"ל עלו לדין: מפקד הנח"ל, ראש מנהל הסגל והצנזור הצבאי. הייתי משובץ לתפקיד מפקד הנח"ל. הצנזור הראשי דאז הסתייג

מסיום תפקידו והוא נותר בו עוד כמה שנים. תפקיד מפקד הנח"ל עלה לדיון במטכ"ל וקיבלתי רמזים ברורים לכך שאין שום סיכוי ששר הביטחון יצחק רבין יאשר את המינוי שלי. בסופו של יום אף אחד משלושת המינויים לא אושר, והדיון בהם התעכב.

בפברואר 1987 קיבלתי זימון לשיחה אצל שר הביטחון. בשיחה נכח גם מזכירו הצבאי, תא"ל חגי רגב. רבין הכיר היטב את הרקע המשפחתי שלי מכיוון שללאה אשתו הייתה משפחה גדולה בבנימינה וזה לא היה סוד. אחרי שיחה נעימה של כשלושת רבעי שעה אמר לי רבין: "ירמי, אתה לא תהיה מפקד הנח"ל, אתה הולך להיות ראש מנהל הסגל". הוא פנה למזכירו הצבאי והורה להעביר את דבר ההחלטה לרמטכ"ל משה לוי. אז כבר היה ידוע שב-19 באפריל דן שומרון אמור להחליף את הרמטכ"ל. בטרם החלפת הרמטכ"לים התקשר אליי ראש לשכתו של דן שומרון ואמר לי: "ירמי, דן בתמונה והסיכום שהיה אתך מקובל עליו, ואתה תקבל את המנוי בקרוב." וכך ב-1 במאי בדיוק, ענדתי את דרגות ה-תת אלוף ואחרי חפיפה נכנסתי לתפקיד החדש כראש מנהל הסגל.

כראש מנהל סגל עמדתי בקשרי עבודה שוטפים עם האלוף מתן וילנאי, ראש אכ"א דאז באותה תקופה אחד הדברים המאפיינים את העבודה עמו היה סדר ותכנון - וזה התאים לאופן עבודתי. הכרנו שנים רבות קודם לכן, וכאשר נכנסתי לתפקיד סיכמנו בינו, שבכל יום שישי, נפגש בשבע בבוקר בלשכה ונשב עד עשר, לדון בנושאים עליהם הופקדתי והנוגעים בכל שדרות הצבא וחילותיו - כולל זרועות האוויר והים, אלה היו הימים שלפני הקמת זרוע היבשה. עסקו בכ"א - מינויים שיבוצים דרגות קורסים והכשרות.

הגדרנו לעצמינו שיטה בה כל אחד במקומו זוכה לתפקידים הראויים ואנחנו לא יוצרים עיוותים, כאשר השיקול היחיד יהיה - מה טוב לצה"ל. כך למשל קיימנו דיונים מרוכזים על תתי אלופים, אלופי משנה, על משטרה צבאית, על קצין חינוך ראשי, ועל מינויים במנהל הסגל, ובצורה זו הגענו תמיד מוכנים לפגישות בנושאים אלה.

הנוהל היה שראש אכ"א מסכם בתום הפגישות את תוכנו, והיה ונניח התקיים דיון על מינויים ודרגות בחיל המודיעין, הקמנ"ר וראש אמ"ן השתתפו בו. כל הדיונים בדרגות אל"מ ומעלה, התבצעו בדיון מרוכז שבועי בלשכת הרמטכ"ל בימי שני אחרי השעה חמש. בדרך כלל היו משתתפים באותו דיון אלופי הפיקודים וראשי הזרועות ומפקדי חילות, סגן הרמטכ"ל וראש אכ"א ואני כראש מנהל סגל.

במשך הזמן ניסינו לשכלל את טכניקת הדיון והסתייענו באחד המומחים הבכירים לעיסוק במיון כוח אדם, ראש ממד"ה. בסיועו ובסיוע אנשיו פיתחנו אמצעים, שכללנו את המעקב ויכולת הניתוח והתאמת המועמד לתפקיד. כמו כן שילבנו סוג של דף נתונים מספריים ונתונים אישיים בצבעים מדורגים.

הרעיון היה להגיע למספר הגבוה עם הצבע החזק ביותר, לראות האם יש מתאם ביניהם ולהציג את המשבצת בה נפגשו שני סוגי הנתונים. הגענו לתוצאות טובות, כשהקצינים שמקבלים את התפקיד היו הטובים ביותר. שיטה זו הייתה רלוונטית גם בזרועות הים והאוויר ובסופו של דבר התוצאות ביבשה, באוויר ובים שיקפו את השונות והמינונים. היה בכך עניין רב וביטוי איכותי על דרך הכנת הדיון. עשינו את המיטב בזמנו כדי ליעל את המערכת, היום מן הסתם, בוודאי עושים זאת טוב יותר.

בדיון על מח"טים היינו דנים מי יהיה מח"ט 7 ומח"ט גולני, כאשר היו לנו את הנתונים הדרושים. הנוהל היה שכל מינוי מדרגת אל"מ ומעלה מחייב אישור של שר הביטחון. במפגשי שישי אצל שר הביטחון הגיעו הרמטכ"ל, ראש אכ"א, ראשי זרועות וראו החיילות והיינו מגישים את הנתונים. בשל העובדה שקודם לכן הייתי ראש מנהל הסגל ובהמשך המזכיר הצבאי של שר הביטחון, ישבתי בפורום זה למעלה מחמש שנים ויכולתי לעקוב אחרי השמות וההצעות.

עבדתי עם יצחק רבין ועם משה ארנס. יצחק רבין, רמטכ"ל בעברו, היה מעורה ושאל שאלות רבות. גם משה ארנס, שאמנם היה יותר טכנולוגי, ידע להתערב כשנדרש. הם שאלו שאלות על הצעותי, ולעיתים היה לי מה להוסיף מהחומרים שנאספו ע"י ראש ממד"ה, מתוך ההיכרות האישית. אין ספק ששיתוף הפעולה הזה הוביל לתוצאות טובות יותר.

חריגה מנהלים מקובלים

מאותה תקופה אני זוכר שני מקרים בולטים ומשמעותיים בהם נדרשה חריגה מהמקובל שנגעו במערך הטכנולוגי בצה"ל. השאלה הייתה איך מקדמים קצין טכנולוגי שהגיע לדרגת סא"ל, בזמן שאתה מעוניין לקדם אותו לדרגת אל"מ- אלא שאין נוהל שכזה בצה"ל. על פניו, בוחנים את כל התפקידים שעשה אותו קצין ובנוסף, ישנה ועדה שאני מעורב בה כראש מנהל הסגל, שם נבחנת עמידתו מול כללי הנוהל. בדרך כלל, הקידום מדרגת רס"ן לדרגת סא"ל - מאושר, אם הכל כשורה. הבעיה מתעוררת כאשר מבקשים לקדם סא"ל לדרגת אל"מ ואין נוהל מקובל בנמצא.

מטבע הדברים נדרש כאן טיפול חריג. מדובר בסגני אלופים, מהנדסים בהכשרתם וקצינים מנוסים בתפקידיהם, שמועברים בדרך כלל בהשאלה לאחת המערכות הביטחוניות - טייס מנוסה או איש ים מקצועי ובכיר שהחיוניות שלהם בתפקידם הנוכחי לא רק ייחודית, אלא בהחלט מצדיקה העלאתם בדרגה והמשך תפקודם במה שהם עושים.

יום אחד התקשר אלי מפקד חיל אויר וביקש להיפגש איתי. הוא סיפר על קצין שמבחינת הפז"מ שלו והתפקידים שעשה, ראוי להיות מקודם לדרגת אל"מ. והרי אם היה בתפקיד רגיל, מן הסתם כבר היה מתמנה לדרגת אל"מ. אלא שהוא מהנדס שמושאל לתעשייה אווירית וחיוני שימשיך בתפקידו. ביקשתי ממנו שיכין לי את כל החומרים הקשורים באותו קצין, עיינתי בחומר והגעתי לפגישה ביום שישי עם ראש אכ"א אשר קיבל את דעתי, שבנסיבות אלה יש מקום לקדם את הקצין. ניגשנו לרמטכ"ל וממנו לשר הביטחון בנוכחות מפקד חיל אויר האלוף אביהו בן נון ראש אכ"א ואני. מפקד חיל אויר הציג את יכולותיו של הקצין ואת מהלכי קידומו והכשרתו, ויצחק רבין שר הביטחון, הרים את הראש ושאל: "מי יכול לומר לי מהי תוחלת שירותו של הקצין?", כשאף אחד מהנוכחים האחרים לא הגיב, עניתי שלפי התחקיר שעשיתי "הקצין הזה יכול להגיע רחוק".

השר תר בעיניו את המשתתפים - אף אחד לא אמר דבר והוא אישר את הקידום. בדיעבד, מדובר במי שנעשה בהמשך למפקד חיל אויר, סגן הרמטכ"ל, ואחר כך רמטכ"ל: רב אלוף דן חלוץ.

כעבור שבועיים קיבלתי טלפון ממפקד חיל הים, האלוף אברהם בן

שושן, שאמר ששמע ש"סידרתי" קידום לקצין בחיל אויר. הסברתי לו שאני פועל לפי כללי הצבא, והוא סיפר לי שיש לו מקרה דומה. הוא הסביר שיש לו קצין בוגר הכשרה של אלקטרוני שמושאל לרפא"ל והוא כבר מזמן היה מגיע לדרגת אל"מ בשירות רגיל. הם החליטו לפנות לראש אכ"א ומשם לרמטכ"ל.

פעלתי באותה דרך כמו במקרה של דן חלוץ, והגענו שוב לשר הביטחון. בסיבוב הזה רבין שאל שוב מה תוחלת השירות של הקצין. עשיתי הערכת מצב שקצין בחיל אויר יש לו סיכוי להמשיך מעבר לחיל ואילו בחיל הים הסיכוי נמוך יותר. לפי התחקיר שעשיתי, הסיכוי שלו הוא להגיע עד הסוף. רבין הרים את הראש ושאל בסגנונו האיטי - "כמה עוד מקרים כאלה צפויים לנו?" הגבתי: אדוני שר הביטחון, נערכנו לשאלה זאת ומהבדיקה המוקדמת שעשינו אין היום בעתיד הנראה לעין מישהו נוסף.

אנחנו מדברים על ידידיה, 'דידי', יערי, שהתמנה בהמשך למפקד חיל הים, היה מנכ"ל רפא"ל, ויו"ר רפא"ל, המקום בו עשה הכשרה.

אלי כהן

מקרה נוסף יוצא דופן נקשר במוסד. את הסיפור על אלי כהן כולם מכירים; אלי כהן ז"ל הוצא להורג ב-18 במאי 1965, בתליה בכיכר מרג'ה שבדמשק. לקראת קיץ 90, צלצל אלי ראש מחלקת כוח אדם במוסד ואמר לי: "תשמע, במאי 90 אמורים למלאת 25 שנה להוצאתו להורג של אלי כהן". הנוהג היה שלאנשים ששובצו במוסד בתפקידים שונים, הייתה האופציה להיות מגויסים לצה"ל

והתברר שלאחר הוצאתו להורג של אלי כהן הוא הוכר כחלל צה"ל בדרגת רב סרן. היוזמה אליה התייחס הייתה של הגב' נדיה כהן, אלמנתו של אלי כהן ז"ל.

נדיה כהן הגישה בקשה להעלות את אלי לדרגת סא"ל ללא תוספת זכויות פנסיוניות. סיפרתי למתן וילנאי את הסיפור והצעתי לו למנות ועדה עם האנשים הרלוונטיים - אנשי המוסד, אגף המודיעין, אנשי חוק ומשפט וגם את אנשי אכ"א; הצעתי לשמוע את כולם, לאסוף נתונים ולחזור למתן וילנאי; קיימו מספר מפגשים והמלצת הועדה הייתה למעט איש אכ"א [ששמו בידי אך החלטתי שלא להציג] שיש מקום להיעתר לבקשה. הטיעון העיקרי היה שלא מדובר כאן על הטבה כלכלית. איש אכ"א שבצוות התנגד כדי למנוע יצירת תקדים.

בישיבה, שאלתי לדעתם של כל האנשים הרלוונטיים. אמרתי לאיש המוסד שהשאלה חשובה וביקשתי לדעת האם יש חשש על מקרה שאיננו יודעים ושיכול לחשוף אותנו בעתיד לתקדים. תשובתו הייתה: 'אני שמח לומר לכם שאין לנו שום מקרה ברקע בשל חשש לתקדימיות'. פניתי למתן וילנאי ובהמשך לרמטכ"ל ונקבע לנו להציג את הנתונים גם לשר הביטחון. שבתו והדגשתי שכולם המליצו בחיוב כאשר ההמלצה השלילית היחידה הייתה של נציג אכ"א ועם הנסיבות הללו הגענו לשר הביטחון יצחק רבין, כולל אנשי המוסד והוא אימץ את הבקשה.

הצבא הכין את האירוע, את הכרית עם הדרגות, כרית עטופה בבד משי ודרגות בתוך קופסה. הייתי כבר בשלבי שחרור ולא עקבתי אחרי הטקס. מאוחר יותר התברר שהטקס לאלי כהן לא התקיים

ודרגה של כבוד לא הוענקה. בהמשך, כשכבר הייתי מזכיר צבאי לשר הביטחון פניתי לשר משה ארנס והצעתי לקבוע את הטקס בלשכתו. תחושתי הייתה שיהיה לי הכבוד - מאחר שעסקתי בנושא לקראת אישורו להשתתף בטקס. ואכן הטקס התקיים בלשכת שר הביטחון, טקס מצומצם ומכובד. עד היום מעולם לא נתקלתי בכתובים במקום כל שהוא לגבי סגן אלוף אלי כהן ז"ל, והעניין לא פורסם. כיום, למעלה מעשרים וחמש שנים, אני חושב שאין מה להסתיר ומשפחתו ראויה לכך.

לסיכומו של עניין, מדובר בתפקיד משמעותי שגרם לי סיפוק רב ונתן לי אפשרות להשפיע בתחומים חשובים. אני מקווה שבמסגרת הפורמט הזה שבו פעלנו באותן שנים, קידמנו קצינים וקצינות שהיו ראויים לכך. מי שהחליף אותי בתפקיד ראש מנהל הסגל, היה קצין תותחנים ראשי, בעבר תת אלוף אליעזר המלי, שפעל לאחר תום שירותו בתחום גיוס כספים לאגודה למען החייל בחו"ל.

ערכתי שיפור משמעותי בכל תהליך המינויים, שכלל הוצאת נתונים של כל הקצינים העומדים בפני קידום והבאת המידע העדכני והאותנטי ביותר. בין יתר השמות שעלו באחד הדיונים, הזכרנו שמו של אלוף המשנה, ואז אחד המפקדים מפורום מטכ"ל, קצין בדרגת אלוף, ניסה לשלול את מינויו. בהמשך לדיון זה הקצין קודם לתת אלוף, כלומר הקצין שהסתייג חזר בו, וראינו בכך את תרומתנו בתהליך המיון כשמצאנו את הדברים הייחודיים שיכולים להשפיע על ההחלטה. מדובר בדיני נפשות במושגים אנושיים, וכמובן שפיתחתי את כל התהליך המהיר שנוגע לאנשים וראיתי בכך הישג גדול. זיהינו את האנשים המתאימים ביותר

להעלאה בדרגה וקבלת תפקיד מאתגר.

מזכיר צבאי

ביום שישי ה- 31 ביולי 1990, יום לפני פלישת העירקים לכווית, פשטתי את מדיי, נפרדתי מפקודי ומבעלי התפקידים באכ"א ומחוצה לו כמקובל והתכוננתי לצאת לפרישה. כנכה צה"ל מאז מלחמת לבנון הראשונה, סידרתי לעצמי סדרת טיפולים בים המלח הניתנים לנכי צה"ל וביום ראשון, ה- 2 באוגוסט 1990, לבוש בחלוק לבן נכנסתי בשעות הבוקר לטבול בים המלח בסטטוס חדש של פורש מצה"ל.

סמוך לשעות הצהריים בדרכי מהספא לחדרי במלון, דלק אחרי קב"ט המלון, משך בכתפי ואמר לי בלחש: התקשרו מלשכת שר הביטחון וביקשו שתתקשר לשם. הוא נשמע נרגש יותר ממני. הודיתי לו וניסיתי להתקשר ללשכת השר בקריה. השר נעדר ממשרדו, הוא שהה בשטח וביקש שאתקשר בערב, כך הודיע לי עוזר המזכיר הצבאי וידידי שמעון חפץ. בערב כשהתקשרתי ללשכת שר הביטחון - אמר לי מישהו-החלטתי למנות אותך למזכיר הצבאי שלי - עניתי לו: "מישה אתה יודע שהיום התחלתי פרישה מצה"ל אז הוא אמר: 'זה לא חשוב'. המשכתי את החופשה בים המלח עד לסיומה.

כמובן שבתום החופשה לא הייתה כאן דילמה כלל וכלל, והתחלתי עם מישה ארנס תקופה של שנתיים בתפקיד המזכיר הצבאי. בשבילי זו הייתה לא רק הפתעה, אלא גם תקופה מעניינת ויוצאת דופן בקריירה הצבאית וקרש קפיצה מאוחר יותר לחיים

האזרחיים. במפגשי עם הרמטכ"ל סיכמנו שאני מיועד להחזיק בתפקיד המזכיר הצבאי במשך תקופת שירותו של מישה ארנס כשר ביטחון. עלי לציין שתקופה זאת הייתה תחת שיתוף פעולה מצוין וביחסים אישיים מעולים.

הסלון האווירי בצרפת

אביב 1991

אחרי מלחמת המפרץ הראשונה גבר הרצון במערכת הביטחון ובתעשייה הצבאית והאווירית, להרחיב את הקשרים עם מדינות חדשות בזמן הסלון האווירי בפריז, בו הוצגו מגוון כלים חדשים וכמו כן, לגבש עסקאות חדשות. באותה עת כבר היו קשרים עם רוסיה, ומשרד הביטחון דאג לפרסם על הופעת משלחת מישראל שתציג מגוון מערכות ייחודיות.

הרוסים הודיעו לנו על הגעתם עם השר הרוסי לענייני תעשיות אוויריות ואצלנו נערכו דיונים פנימיים והוחלט שניפגש עם השר הרוסי. זו הייתה תחילת חידוש של יחסים בין שתי המדינות. בישיבה במטכ"ל סוכם על יציאתי המוקדמת לפריז יחד עם אנשי התעשייה האווירית על מנת לארגן את הפגישות המשותפות עם המשלחת הרוסית. המפגש היה מאד מרגש, הצלחתי לדבר קצת רוסית, שאריות מהילדות אצל הסבתות שלי וסוכמה ביננו ההיערכות לימים הבאים. בנסיעה זו הרגשתי חובה לתת כבוד לצד השני ולשם כך התלבשתי בבגדים ייצוגיים של צה"ל. הסקרנות לגבי מה יוצג על ידי המשלחות האחרות יצרה אי שקט והתרוצצות בקרב אנשי המשלחת של התעשייה האווירית. האמריקאים הביאו

את החמקן 117F ואני זוכר את המטוס נוחת, מכוסה באבק המדבר, השם שנתנו האמריקאים למלחמה עם עירק. הרוסים באו עם מיג 31 והביאו את טייס הניסוי הראשי של התעשייה האווירית הרוסית. אנחנו הבאנו את מנחם שמול, טייס הניסוי הראשי שלנו ויש צילום של שני הטייסים אלה.

אני באתי כנציג צבאי של שר הביטחון וזומנתי לשיבות. משה קרת היה אז מנכ"ל התעשייה האווירית והמפגש היה מרשים, היו בו שפע של אנשי מקצוע ומטרתו העיקרית הייתה להפוך את השיחות והדיבורים למעשים ובעיקר להסכמים חתומים בין הצדדים. התקיימו הרבה שיחות ודיונים על נושאים שונים. מידע רגיש עבר במרחבי חדרי הדיונים וחלק ממנו מצא את מקומו בפנקסי הרשימות שלי. בכל תקופת היותי מזכיר צבאי מילאתי 24 בלוקים של רישומים ורשימות, גיבוי וכיסוי רחב של מלחמת המפרץ וכל האירועים האחרים. כאשר סיימתי את תפקידי ואת החפיפה עם מחליפי האלוף דני יתום, מסרתי קרטון עם כל החומר לחיים ישראלי במטכ"ל.

חיים היה במעמד מיוחד במשרד עוד מימי כהונתו של דוד בן גוריון כראש הממשלה ושר הביטחון. קרטון החומר הופקד בכספת שבמשרדו.

לאחר מספר שנים קיבלתי טלפון ממשרדו של חיים והתבקשתי לבוא ולאסוף את קרטון הבלוקים עם הרישומים. ביקשתי מחיים מכתב לפיו הפניה לאסוף את החומר ולהעבירו לרשותי - הינה לפי בקשתו ולא לפי פנייתי וכך אמנם נעשה. כיום החומר המדובר מאוחסן בכספת מתאימה שהתאמתי בביתי. כמו כן, חשוב לי

להדגיש שלא לקחתי איתי העתקי מסמכים מהתקופה הזאת, בעיני זה חוסר אחריות מוחלט. השארתי את הבלוקים אצל חיים ישראלי והוא החזיר לי אותם.

ביקורים אצל משפחות שכולות

תחת אחריותי כמזכיר צבאי היו גם הביקורים של שר הביטחון אצל משפחות שבנם נפל ונעשו במהלך ימי השבעה. באחד הימים, אחרי תקרית בדרום לבנון אשר בה נהרגו חמישה חיילי צה"ל, הגענו לישיבה בכנסת ומשם יצאנו לביקור משפחות. תחילה נסענו לערד ואחר כך המראנו צפונה וביום אחד ביקרנו את כל המשפחות.

במהלך שנת 1991-1992, איציק מרדכי היה אלוף פיקוד צפון ובלשכת שר הביטחון היה מומחה לענייני איראן, אורי לובראני, ששימש כמתאם הפעולות בלבנון. יום אחד התקבלה התראה ששיירה עם אספקה של מזון וציוד, העושה דרכה למוצב הבופור, נמצאת בסיכון כי החיזבאללה מתכוננים לתקוף. חטיבת גולני ישבה באותם ימים במוצבים והם אלה שהובילו את האספקה.

כשהתרחשה ההתקפה על השיירה, נהרג חייל גולני בשם ישראל מעטוף ז"ל מהמושב גימזו. בביקור אבלים אצל משפחת מעטוף סמוך למקרה יחד עם השר ארנס, אמר לנו אביו של החייל שביקרו אצלו מהצבא, אך הוא לא קיבל את הפרטים המלאים על התקרית בה נהרג בנו. הוא ביקש לקבל מידע מוסמך ולמסור לו את הפרטים המדויקים של האירוע בו נהרג הבן.

מישה ארנס שאל האם היה כבר תחקיר על האירוע ובקש שאארגן הצגת תחקיר וסיכומו בלשכת השר. פניתי ללשכת הרמטכ"ל וביקשתי לקבל את התחקיר כדי להיות מוכן להציגו בפני השר. בבוקר שנקבע ישבנו בלשכת שר הביטחון לשם הגיעו כל מי שקשור בעניין, אלוף הפיקוד, הרמטכ"ל ושר הביטחון וישבו סביב השולחן האובאלי. ישבתי מאחורי שר הביטחון כשלימיני ישב הרמטכ"ל. בשלב מסוים נכנס רל"ש הרמטכ"ל והניח לו תיק עם חומר על ברכיו. הערכתי שבוודאי צייד אותו בעדכונים. בצד היו עיתונים מהם בצבצו הכותרות, זו הייתה תופעה ידועה בצבא בה מפקדים מקבלים גזרי עיתונים מדי יום.

התמונה שנחשפה היתה כדלקמן: אלוף הפיקוד מדבר, שר הביטחון נותן תשובות והרמטכ"ל אהוד ברק מעניין בעיתונות יומית. באותו מעמד לא אמרתי דבר. הצבא עושה מדי פעם כנס ספ"כ ובדיונים הללו משתתף תמיד שר הביטחון כשבדרך כלל החלק השני נפתח בדיון חופשי. בשנתיים בהם הייתי עם שר הביטחון ישבתי בכנסים הללו, לא דיברתי ולא נכנסתי לתוך הדיון. באותו בוקר ראיתי בין המכתבים למערכת מכתב מאביו של ישראל מעטוף ובו נכתב: "שר הביטחון היה אצלי והבטיח שהנושא ייחקר ועד היום איש לא בא לספר לי מה באמת היה באירוע בו נהרג בני".

גזרתי את הקטע והכנסתי לכיס ונשארתי לדיון החופשי. נרשמתי לדבר ובתורי אמרתי לעמיתי: "חברים אני לא מעט שנים בכנס ספ"כ והפעם אני מדבר.

אני רוצה לומר לכם שאנחנו מתלוננים ותוקפים את התקשורת ושואלים מה הם רוצים מאתנו, אך חייב לומר לכם שמכל מה שקראתי בשנתיים האחרונות היה תחקיר אחד טוב על מה שקרה

בלבנון -תחקיר של אלעזר שטרן, שכתב את התחקיר שהגיע ללשכת שר הביטחון ויכול לשמש דוגמה“.

הזכרתי את האירוע באזור הבופור עם ישראל מעטוף והוצאתי את המכתב שהתפרסם באותו הבוקר במעריב. קראתי בפניהם מתוך המכתב, הרגשתי שיבשה לשוני ואין לנו מה לבוא בטענות לתקשורת. במהלך כל הדיון הצצתי לכיוון שר הביטחון יצחק רבין אבל את מי שרציתי לראות היה אלוף פיקוד הצפון יצחק מרדכי.

לא היה לי עניין לריב עם איציק מרדכי, הוא היה מח"ט שלי מבית הספר למ"כים ותקופה לא קצרה אחרי זה התעלמנו אחד מהשני. גם היום כאשר אני מדבר על מה שקרה זה לא על מנת לפגוע בו אלא לציין את העובדות.

כשאני מתייחס למלחמות שהיו מאז ועד היום, קרבות ואירועים ותקריות שוב, לצערי אינני מופתע - ההתנהלות סביב הדר גולדין ואורון שאול והאירוע שבו החלה מלחמת לבנון השנייה לא היה צריך להתנהל כפי שקרה.

אבל אלו חלק ממערכות חיינו וצריך לחיות עם זה. אני שואל את עצמי שאולי זו הסיבה ש - 20 שנה אני מתעסק עם הנצחתו של אל"מ נביה מרעי שקיבל את תפקידו ובאותו היום נהרג. למעשה, זו הביקורת שלי על התנהלותו של הצבא. יש לנו צבא טוב הפועל כהלכה אך אינו מסוגל לעמוד לביקורת על עצמו. אם כך, עוד לאן נגיע?

הבחירה ברבין 1992

ביוני - 92 התקיימו הבחירות לכנסת כאשר יצחק רבין זכה והחליף את יצחק שמיר כראש ממשלה. אני הייתי עדיין המזכיר הצבאי של שר הביטחון משה ארנס וממשלה חדשה כוננה. יצחק רבין החליט להיות גם ראש הממשלה וגם שר הביטחון והראה מנהיגות אמיתית. עמדתו לצדו והגעתי אליו כמעט בכל יום שישי כדי להציג בפניו את המינויים החדשים שנעשו, החל מדרגת אלוף משנה ומעלה, שרק שר הביטחון מאשר. בפני רבין נפרשה תמונה כללית של המינויים והוא ביקש להתייעץ ושאל שאלות.

באחת מפגישותינו אמרתי לרבין: 'אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון', ברגע שבחרת לשנות את התפקידים, אתה צריך לשנות את הנהלים כי מה שעושים בירושלים לא עושים בתל אביב. הסברתי לו שיש דברים שבגללם ההיררכיה לא צריכה להישאר והוספתי שהוא צריך מזכיר צבאי צמוד אליו בכל מקום - בארץ, בצה"ל ובעולם. דיברנו ארוכות וכעבור שבועיים הוא אמר לי שלאחר שהתייעץ עם גורמים שונים הוא סיכם, שהוא מביא את דני יתום שהיה כבר אלוף לתפקיד מזכיר צבאי ראשי ואמר לי שאילו הייתי באותו זמן מזכיר צבאי בירושלים הוא לא היה נותן לי ללכת. עד היום אף אחד לא שמע על כך. הוא בעצם אמר שהוא נותן לי ללכת וימצאו תת אלוף אחר, אך מיד ביקש מהמזכירה שהוא רוצה לערוך לי טקס פרידה וביקש ממנה להזמין את אהוד ברק, אז הרמטכ"ל וקצינים בכירים אחרים.